

Ο δρόμος π

/ Γενικά

Επιμέλεια: Βίβιαν Μορρίς

Ο ιστορικός Jim Claven έχει ιδιαίτερους συναισθηματικούς δεσμούς με την Κρήτη. Εδώ, οδηγώντας στα κακοτράχηλα βουνά της σ' ένα ταξίδι με προορισμό το ηρωϊκό Κουστογέρακο, δίνει μια ζωντανή περιγραφή του χώρου, μέσα από την οποία ζωντανεύει κυρίως ο ρόλος των κατοίκων κατά την περίοδο της γερμανικής κατοχής του νησιού.

Ένα από τα πιστεύω του είναι ότι ο καλύτερος τρόπος να κινήσει κάποιος το ενδιαφέρον των νέων γενιών για τους παλιούς πολεμιστές είναι να καταλάβει ποιοι ήταν και τι εμπειρίες είχαν στον πόλεμο και μετά.

Σήμερα όμως ας τον ακολουθήσουμε σ' αυτό το συναρπαστικό ταξίδι, όπως το έζησε και το περιγράφει ο ίδιος.

«Το Κουσταγέρακο είναι ένα απομακρυσμένο ορεινό χωριό, κοντά στη Σούγια, ένα χωριό πλούσιο σε ιστορία που συνδέεται με τους Anzacs.

Εκείνος ο οποίος μού έδωσε το ερέθισμα να το επισκεφτώ, ήταν ο Κώστας Πατεράκης από το Doncaster.

Όπως ο δρόμος ανηφορίζει από την πεδιάδα γύρω από τη Βενετσιάνικη πόλη των

Χανίων, ξαφνικά σε καταπλήσσουν με την παρουσία τους τα επιβλητικά Λευκά Όρη που απλώνονται σ' αυτήν την πλευρά της Δυτικής Κρήτης.

Τα σύννεφα φαίνεται να γλιστράνε πάνω στις βουνοκορφές, ξεκινώντας από τις πεδιάδες και τις χαράδρες που είναι στους πρόποδες τους.

Ο δρόμος στρέφεται μέσα από λόφους απότομους που ξαφνικά υψώνονται ολόγυμνοι μπροστά σου και μετά κατηφορίζει σε μια πεδιάδα με φοινικόδενδρα και ηλιοφάνεια που θα μπορούσε κάλλιστα να είναι μια σκηνή από τις Αυστριακές Άλπεις.

Βέβαια θα πρέπει να είσαι πολύ προσεχτικός γιατί τη μια στιγμή μπορεί να βρεθεί απέναντί σου το περίφημο Κρητικό Κρι-Κρι (ή αγριοκάτσικο) και την άλλη να γεμίσει ο δρόμος από κοπάδια κατσίκες και τον ήχο από τα κουδούνια τους που ψάχνουν να βρουν την τροφή τους στις άκρες του δρόμου.

Όπως μπαίνω στο μικρό χωριό Κάμπανο, το αυτοκίνητο σταματά απότομα. Ο τόπος είναι γεμάτος αυτοκίνητα και οι ντόπιοι βαδίζουν αργά, ντυμένοι με τα καλά τους. Πρόκειται για κηδειά και θα πρέπει να περάσω διακριτικά ανάμεσά τους.

Οι λόφοι γύρω μου έχουν τα σημάδια αιώνων καλλιέργειας. Με ταρατσες κομμένες μέσα στους γυμνούς βράχους, με ευφυΐα εκμεταλλευόμενοι κάθε μικρό κόκκο γης και νερού που υπάρχει, οι ελαιώνες απλώνονται προς τα πάνω λες και θ' αγγίξουν τα σύννεφα.

Η ιστορία της Κρήτης είναι γραμμένη με μύθους και ιστορικά γεγονότα. Από το παιδί του Δία που κρύφτηκε στο όρος Ίδη (αλλιώς Ψηλορείτη) για να σωθεί από τον εγκληματία πατέρα του, μέχρι το βασιλιά Μίνωα και τον Μηνόταυρο, ο μύθος και η πραγματικότητα είναι πάντα, εκεί μπροστά σου, στην Κρήτη. Ανατολικά βρίσκεται το Μινωϊκό παλάτι της Κνωσού.

Αλλά και η σύγχρονη ιστορία του νησιού είναι εντυπωσιακά πλούσια. Ανεξάρτητα, αν πρόκειται για την αντίσταση στις επιθέσεις των πειρατών, των Ενετών και των Τούρκων κατακτητών, κάθε πόλη και χωριό έχει να πει και μια ιστορία πατριωτισμού και ανδρείας.

Το Κουστογέρακο που βρίσκεται στη σκιά που απλώνουν πάνω του τα Λευκά Όρη, έχει κι αυτό τη δική του ιστορία. Λέγεται ότι εκεί γεννήθηκε ο Γεώργιος Κοντονολέων, ο αρχηγός των επαναστατών κατά των Ενετών κατακτητών το 1527. Και οι κάτοικοι του χωριού ξεσηκώθηκαν κατά των Τούρκων το 1821. Παίρνοντας κι εκείνοι μέρος στην επανάσταση για την απελευθέρωση της Κρήτης και της Ελλάδας.

Στην αρχή του ταξιδιού μου, όταν περνούσα μέσα από τους πορτοκαλεώνες στις Σκινές, ήταν πολύ δύσκολο να οραματιστώ ότι εδώ βρισκόταν το στρατόπεδο αιχμαλώτων πολέμου, που είχαν στήσει οι Γερμανοί κατακτητές για τους Αυστραλούς εχθρούς τους το 1941.

Πάνω από 6.500 Αυστραλοί και 7.750 Νεοζηλανδοί, μαζί με τους Βρεττανούς, Έλληνες και άλλα συμμαχικά στρατεύματα ήλθαν στην Κρήτη το 1941 να υπερασπιστούν το νησί από την αναμενόμενη γερμανική εισβολή, μετά την πτώση της Ελλάδας τον Απρίλιο. Εδώ δεν είναι ο τόπος για να αναφερθώ στη φιλία των Anzacs και των Ελλήνων, και τη γενναιότητα στα πεδία μάχης της Ελλάδας. Η εγκαρδιότητα όμως και η ζεστασιά που δέχτηκαν οι Anzacs στην Ελλάδα, δεν ήταν παρά το προοίμιο του μεγάλου καλωσορίσματος που δέχτηκαν στην Κρήτη.

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Οι ηρωικές μάχες στην Κρήτη είναι γνωστές. Η αντίσταση στο Μάλεμε, στο Ρέθυμνο και Ηράκλειο έχουν μείνει στην ιστορία. Από καιρού σε καιρό κάποιος διαβάζει για την ηρωϊκή μάχη στο Γαλατά και την αντίσταση των Anzacs στη Σούδα, στο δρόμο 42, καθώς και για την επίθεση του ναυτικού με ασύγκριτα μεγαλύτερη αεροπορική δύναμη των Γερμανών.

Λιγότερο, εντούτοις, γνωστή είναι η βοήθεια που πρόσφεραν οι Anzacs προς το τέλος της εισβολής ή και κατά τη διάρκεια της κατοχής, πολλοί μάλιστα από τους οποίους- υπολογίζεται 1.000 περίπου Anzacs και μερικοί Βρεττανοί στρατιώτες είχαν δραπετεύσει από τα στρατόπεδα αιχμαλώτων και ήταν καταζητούμενοι.

Ο Dr Ian Frazer, στο βιβλίο του «On the Run», αναφέρεται στους γενναίους αυτούς στρατιώτες οι οποίοι προτίμησαν να συνεχίσουν τον πόλεμο παρά να δεχτούν την ήττα και να παραδοθούν.

Η επιβίωσή τους όμως βασιζόταν στους Κρήτες χωρικούς καθώς επίσης και στο σώμα αντίστασης, τους αντάρτες, που είχαν οργανωθεί αμέσως μόλις έπεσε το νησί. Πολλές πόλεις και αναρίθμητα χωριά έχουν αφάνταστα γενναίες ιστορίες από αυτή την περίοδο.

Επέλεξα να έλθω στο Κουσταγέρακο, ψηλά στα βουνά, πάνω από τη Σούγια. Κι αυτό, γιατί ο ηρωϊσμός των κατοίκων του είναι παροιμιώδης.

Τη μέρα που το επισκέφθηκα ήταν εκεί και μερικοί συγγενείς των Anzacs που είχαν βοηθηθεί από τους ντόπιους και ήλθαν να αποτίσουν φόρο τιμής. Ανάμεσά τους και η Colleen Donohue, της οποίας ο πατέρας, ο Charlie Hunter, οργάνωσε τη φυγάδευση των τελευταίων συμμάχων στρατιωτών από την Κρήτη.

